

Универзитет у Крагујевцу
ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ
Чачак

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ОСНИВАЊЕ УНИВЕРЗИТЕТА У ЧАЧКУ

Мисао “Мислим, дакле постојим” можда ће се учинити неприкладном чину промовисања идеје о оснивању Универзитета. Међутим, управо у чињеници да на факултетима и самом граду Чачку постоји свест о постојању потребе, али и услова за оснивање поменуте институције употреба Декартове мисли је сасвим оправдана.

Југославија и Србија су у нови миленијум ушле са идејом да на овим просторима дође до промена које ће њиховим грађанима донети општи бољитак. Овај текст ће се бавити питањем промена као једном перманентном друштвеном потребом, која треба да буде ослобођена сенке дневне политике, поготову што се ради о једном од стубова свакога друштва, а то је школство.

Актуелни тренутак Универзитета у Крагујевцу

За разлику од већине у свету наши универзитети имају једну мање чврсту унутрашњу организацију у којој поједини његови делови или факултети представљају прилично самосталне и међусобно независне целине. По правилу универзитети представљају конгломерат институција чија делатност, како у образовном тако и научно - истраживачком смислу представља најшири спектар људских делатности. У таквим околностима деловање универзитета је оптерећено јасним разликама које проистичу из саме природе научних области сваке од његових чланица. Иако би сам универзитет требало да буде интегративан фактор, његове ингеренције у условима уочених разлика чешће представљају препреку ефикаснијем деловању његових чланица.

Поред наведених проблема Универзитет у Крагујевцу има специфичност просторног размештаја, јер се делови Универзитета, тј. факултети налазе у чак пет градова Србије (Крагујевац, Чачак, Краљево, Ужице и Јагодина). Неки од њих, као нпр. Ужице и Јагодина су међусобно удаљени и више од 150км. Чак и неко ко не познаје технологију функционисања Универзитета у Крагујевцу може да постави питање и изрази сумњу у успешност функционисања једне овакве институције. С обзиром да је седиште Универзитета у Крагујевцу, где се и налази највише факултета (Машински, Економски, Правни, Природно - математички, Медицински и од скоро Филозофски) сви органи Универзитета, почев од ректората налазе се у Крагујевцу. До сада је Ректор увек био са неког од факултета из Крагујевца, а само понекад је један од проректора (до сада обично за финансије) био са неког од факултета ван Крагујевца. С обзиром на самосталност факултета у финансирању и директну везаност за ресорна министарства (просвете и науке и технологије) функција проректора за финансије практично никада и није имала значајнију важност. Управо због наведеног просторног размештаја факултета Универзитет у Крагујевцу има и једну особеност да у свом саставу има по два иста факултета, а то су Машински факултети у Крагујевцу и Краљеву односно Учитељски факултети у Ужицу и Јагодини. Сваки, чак и површни аналитичар са правом ће поставити питање рационалности функционисања једне такве институције, а онај који се мало више удуби у проблематику поставиће и додатна питања. Она би се пре свега односила на унутрашњу организацију појединих факултета, јер би се и у оквиру њих могао уочити значајан ниво хетерогености научних области заступљених у оквиру њихових делатности. У том погледу као карактеристични примери би могли да

се наведу Технички факултет у Чачку, Машински факултет у Крагујевцу па и Природно - математички факултет у Крагујевцу.

Актуелни тренутак Техничког и Агрономског факултета у Чачку

На Техничком факултету Чачку тренутно се студенти школују на пет смерова, који би чак и да су базирани на конзистентнијим наставним плановима ипак могли да се нађу на мање или више удаљеним научно - стручним половима. Ти смерови су:

- Електроенергетика (дипломирани инжењер),
- Рачунарска техника (дипломирани инжењер),
- Мехатроника (дипломирани инжењер),
- Индустијски менаџмент (дипломирани инжењер),
- Техника и информатика (професор).

Једноставним увидом у наставне планове ових смерова може се видети да Технички факултет већ сада представља мали универзитет.

Истовремено на Агрономском факултету школују се студенти за звање дипломираног инжењера агрономије на три смера:

- Општи,
- Технологија прехранбених производа,
- Менаџмент у пољопривреди.

Упрошћено гледано може се закључити да су ова два факултета у сфери образовне делатности комплементарни. Међутим, ако се мало детаљније анализирају стручне и истраживачке могућности оба факултета може се уочити да поред основних струка које дају обележја факултетима постоје развијен стручни и истраживачки рад и у областима као што су:

- Физика и технологија материјала (Технички факултет),
- Математика (Технички факултет),
- Хемија (Агрономски факултета).

Добрим познаваоцима прилика у комплетном школству Србије и Југославије познато је да се наставници основних и средњих школа за предмете као што су математика, физика, хемија, биологија и слично школују на одговарајућим смеровима природно – математичких факултета. Међутим, опште је познато да знања која на тим факултетима стичу будући професори по правилу значајно превазилазе потребе наставе у основној и средњој школи. То значи да тако школовани професори нису у прилици да искористе стечено знање, јер је оно *de facto* усмерено ка истраживачком раду. Због тога се као могуће решење намеће оријентација на школовање професора по тзв. двопредметном концепту (математика – физика, физика – хемија, математика/физика/хемија – техника, итд.). С обзиром на постојећи кадар на два факултета која сада постоје у Чачку, као и чињеницу да већ постоји школовање професора технике и информатике намеће се као рационално решење на оријентацију ка школовању студената на новим професорским профилима.

Прихватањем поменутог концепта може се уочити да заједнички посматрано ова два факултета окружењу нуде школовање на следећим смеровима:

- електротехника,
- рачунарство,
- мехатроника,
- агрономија
- технологија,
- менаџмент,
- педагогија.

Полазећи од концепата који већ постоје на глобалном нивоу, али и од интенција које се огледају у свим документима који третирају проблем високошколског

образовања у европским оквирима може се извести закључак да оваква структура образовних профила пружа добру основу за њихово уобличавање у оквиру једног чвршће повезаног универзитета. Закон о универзитету предвиђа да универзитет могу да формирају најмање 3 факултета. Формално – правно два постојећа факултета не задовољавају поменути законски цензус. Међутим, ако се у овом послу пође од концепта чвршће повезаног универзитета, насупрот владајућем концепту универзитета као скупу, у великој мери независних факултета, поменутих 7 смерова представљају реалну основу за формирање универзитета са одговарајућим бројем научно – образовних целина.

Материјално - технички услови

У претходном поглављу размотрени су основни аспекти стања образовне делатности на Техничком и Агрономском факултету у Чачку. Мултидисциплинарност кадрова, а тиме и научно – истраживачког сегмента рада ових факултета, као и комплементарност образовних профила представљају добру основу за формирање новог универзитета. Међутим, потребно је указати и неке додатне погодности и предности које пружају ови факултети у смислу њиховог обједињавања у нови универзитет.

У просторном смислу факултети располажу сопственим лабораторијским и учионичким простором. Зграде факултета се налазе непосредно једна уз другу. Слободан простор око постојећих зграда дозвољава изградњу новог лабораторијског и учионичког простора. У непосредној близини постојећих објеката факултета налазе се Дом студената и савремени студентски ресторан. Треба нагласити да простор у коме су сада смештени факултетски објекти представља целину и да се налази у делу града у коме се поред факултета налазе средња школа, основна школа, музичка школа и Институт за воћарство тако да представља својеврсну академску четврт града. У непосредној близини су и објекти спортског центра "Младост".

Историјско наслеђе

Без жеље да се позивањем на далеку историју траже аргументи за оснивање институције каква је универзитет ипак се мора констатовати да насеобине које су довеле до постојања данашњег Чачка, с обзиром на географски положај ових крајева морају имати дугу традицију. Долина Мораве представља природан путни правац са југа ка северу, али и истока ка западу. Осим тога слободно се може рећи да се Чачак скоро увек налазио у средишту српске државе, што је пружало могућност да у преломним тренуцима, када су улагани напори за учвршћивање државно – правног статуса Србије, ови простори буду третирано као једна од база за остварење таквих циљева. Један од таквих сегмената српске историје на којима је покушавано са грађењем бољег сутра свакако је и школство. А значајних домета на пољу образовања на овим просторима никада није мањкало.

Опште је познато да је образовање у средњовековној Србији било везано за школе које су радиле у великом броју манастира. Ови простори су у том погледу дали посебан значај у постнемањинској Србији, када је у непосредној близини Чачка функционисало девет манастира надалеко познатих по својим преписивачким школама, које су истовремено биле и места где су се млади монаси учили писмености.

Развој образовања поново добија на замаху по консолидовању српске државе под владавином кнеза Милоша Обреновића, тако да је 1837. године у Чачку основана Гимназија, истовремено са Шапцем, а после Крагујевца прва таква школа у Србији.

Пре оснивања садашњих високошколских установа, у Чачку је 1960. године основана Виша техничка школа, која је веома брзо постала један од најцењенијих институција тога типа, не само у Србији већ и широм тадашње СФРЈ.

Такође, не треба занемарити и значај који је Институт за воћарство стекао не само у југословенским, већ и у светским оквирима, развијајући познате сорте воћа.

Привредни и економски потенцијали региона

Регион, за који Чачак представља административни, трговачки и финансијски центар традиционално је познат по пољопривредној производњи и металопрерађивачкој индустрији. Треба се подсетити да је у Чачку пре II светског рада основана прва електронска индустрија у Југославији, а да у граду и данас ради фабрика хартије једна од првих таквих фабрика на овим просторима. У годинама после II светског рата у овом региону дошло је до интензивног развоја хемијске и индустрије прераде дрвета. Производи фабрика са ових простора били су цењени и изван граница Југославије.

Чачак је у последњој деценији израстао у један од најдинамичнијих привредних региона у Србији. У читавом региону, коме гравитирају и подручја Пожеге, Ариља, Ивањице, Горњег Милановца и Драгачева, на простору који је пречника мањег од 100км дошло је до интензивног развоја малих и средњих предузећа, која су одмах постала носиоци привредних активности читавог региона. Оваква структура привредних субјеката утицала је да овај крај лакше поднесе терет економских санкција и нестанка великог југословенског тржишта и да покаже тенденцију брзог изласка из привредне кризе која на овим просторима траје дуже од деценије.

Закључак

Друштвена је намера да високошколско образовање у Србији постави на нове принципе, који пре свега подразумевају интензиван истраживачки рад на тим институцијама, тесну повезаност са привредним субјектима и једну конзистентнију и чвршћу везу међу деловима (факултетима) универзитета. Полазећи од стања у високом школству на овим просторима, привредних потенцијала и материјално – техничких услова постојећих факултета у Чачку стекли су се услови да треба направити детаљну анализу могућности оснивања новог универзитета. Да би овај посао био ваљано урађен потребно је формирати радни тим, састављен од представника оба чачанска факултета, Центра за вођарство, који би у најкраћем могућем року направи **Елаборат о оправданости и могућностима формирања универзитета у Чачку.**

У Чачку 2. јануара 2003. године